

Jurnalistlərin unudulmaz müəllimi

Professor Nurəddin Babayev publisistika nəzəriyyəçisi və parlaq qələm sahibi idi

Sevilən yazar olmaq hər qələm sahibinə qismət olmur. Bunun üçün təkcə yaxşı yazmaq bəs eləmir. Şübhəsiz, ilk növbədə, oxucunun nəbzini tutmaq, onu düşündürən problemlərdən, ana dilinin imkanlarından bacarıqla istifadə etməklə, oxunaqlı əsərlər ortaya qoymalısan. Bundan əlavə, yazdıqlarınla şəxsiyyətin bütövlük, uyğunluq təşkil etməlidir. Sonra xalqın taleyüklü problemlərinin həlli yolunda vətəndaşlıq qeyrəti göstərməli, mənəvi cəhətdən saf, səmimi insan olmalısan və sair və ilaxır.

Baharın ilk günlərində dünyaya gələn yazıçı-jurnalist, publisist, pedaqoq, professor Nurəddin Həsən oğlu Babayev (1921–1991) belə yazar, belə bir insan idi. Azərbaycan mətbuatının və jurnalistikasının inkişafında da onun böyük xidmətləri var.

Zamanında əsərləri minlərlə insanın stolüstü kitabına çevrilmişdi və yüksək qiymətləndirilirdi. Əsərlərinin qəhrəmanları sadə, fədakar insanlar – həyata yeni atılan gənclər, halal çörəyi üçün illərini tarlada, neft mədənlərində, cəbhələrdə keçirən soydaşlarımız idilər. Onların çoxunu vətən sevgisi, mənəvi saflıq, milli dəyərlərə hörmət hissi birləşdirirdi.

N.Babayev dövrünün ən populyar yazarlarından biridir. 30-a yaxın müxtəlif səpgili kitabları nəşr edilib. Bu əsərlər faşizmə qarşı mübarizədə igidlik göstərən Azərbaycan oğullarının çoxlarına bəlli olmayan döyüş yolundan, Xəzər neftçilərinin fədakar əməyindən, gəncliyin mənəvi dünyasından bəhs edir. Əsərlərinin bir çoxunun sənədli olması onların bədii dəyərini azaltmayıb. Sənətsüənəlik doktoru Mehdi Məmmədov Nurəddin Babayevin “Oğluma məktublar” kitabına yazdığı ön sözdə qeyd edir ki, atalardan oğullara irs qalan təkcə həyatın nemətləri, maddi sərvətləri deyil. Tərbiyə, əxlaq, yüksək mənəviyyət də zəngin bir irsdir. Bu irsiyyət olmasa, tərbiyə və mərifətin, əxlaqın, zehniyyətin gözəl ənənələri qorunmasa və inkişaf etdirilməsə, varislər ruhən qüvvətli və həqiqətən, xoşbəxt ola bilməzlər. Övladlarını xoşbəxt görmək istəyənlər bunu unutmamalıdırlar!

Bu fikir Nurəddin Babayevin bütün əsərlərinin əsas ideya xəttini təşkil edir. Həmin əsərlər (“Ulduzlar sönmür”, “Əgər sən olmasaydın”, “Ürəklər bir olanda”, “Səni unutmuruq”, “İşıq və məhəbbət”, “Qızlar, sözüm sizədir”, “Oğluma məktublar” və sair) öz dövründə həvəslə oxunub, bəzən bir neçə dəfə çap edilib, geniş müzakirələrə səbəb olub və milyonların stolüstü kitabına çevrilib. Onun bir sıra əsərləri, nəinki əski Sovetlər İttifaqında, eyni zamanda, Avropanın ondan çox ölkəsində nəşr edilib.

Bir vaxtlar Babayevlər nəslə Gəncədə yaxşı tanınıb. Nurəddin müəllimin böyük əmisi çar ordusunun generalı olub. Kiçik yaşlarında olarkən ailəsi Bakıya köçüb. Orta təhsilini 134 sayılı məktəbdə alıb. Ədəbiyyata və sənətə marağı ilə sinif yoldaşlarından seçilib. Ədəbi yaradıcılığa çox gənc ikən başlayıb. Onun gəncliyi müharibə dövrünə düşüb. Faşizmə qarşı müharibədə ön cəbhədə vuruşub və döyüşlərin birində ağır yaralanıb. O, cəbhədən baş leytenant rütbəsi ilə qayıdıb. Elə həmin il Azərbaycan Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsinə daxil olub. 1945-ci ildə “Əbədi qəhrəmanlıq” adlı ilk kitabı çap olunub.

Müharibənin son illərində “Kommunist” qəzetində şöbə müdiri, “Azərbaycan müəllimi” qəzetində redaktor müavini, “Uşaqgəncnəşr” və C.Cabbarlı adına “Azərbaycanfilm”də baş redaktor işləyib. Eyni zamanda o, “Bacarıqlı əllər” (1963), “Nizami yurdu” (1968), “Azərbaycan elmi” (1969), “Həyatın mənası” (1979) və başqa elmi-sənədli filmlərin ssenarisini yazıb. Nurəddin müəllim Azərbaycanda bədii oçerk janrının nəzəri əsaslarını yaradıb və ilk nümunələrini yazıb.

N.Babayev Azərbaycan Yazıçılar İttifaqında oçerk və publisistika Şurasının sədri, 1954-ci ildən SSRİ Yazıçılar İttifaqının üzvü, oçerk və publisistika Şurasının üzvi, Jurnalistlər İttifaqı İdarə Heyətinin katibi, Əməkdar İncəsənət xadimi, neçə-neçə mükafatın laureatı olub. Nurəddin Babayev

1991-ci ildə, uzun sürən xəstəlikdən sonra vəfat edib.

Tanınmış heykəltəraş Görüş Babayev Nurəddin müəllimin böyük oğludur. İşlədiyi heykəllər Bakıda (Dədə Qorqudun heykəli), Gəncədə (Mirzə Şəfi Vazehin heykəli), Ərzurumda (Atatürkün abidəsi), Sankt-Peterburqda (Nizami Gəncəvinin heykəli), Sumqayıtda (Nizami Gəncəvinin heykəli) və digər şəhərlərdə meydanları bəzəyir.

Görüş bəylə bir vaxtlar Nurəddin müəllimin yaşadığı mənzildə görüşdük. Mənzildə sıxlıq idi. Diqqətimi ilk cəlb edən divardakı yağlı boya ilə işlənmiş əsərlər, müxtəlif illərin fotoları, kitab bağlamaları və Görüş bəyin böyük ölçüdə yarımçıq

qalmış rəsmləri oldu. O kitabların arasında Nurəddin müəllimin də əsərləri vardı. Bu məkan mənzildən çox rəssam emalatxanasına bənzəyirdi. Kiçik dairəvi stolun üstünə kətan süfrə salınmış, oraya bayram şirniyyatı düzülmüşdü...

Görüş bəydən ötən illərə qayıtmağı, atalı-analı illərini bir yada salmağı xahiş etdim.

Müsahibim gülümsəyib dedi ki, bilməmiş olmasan, rəssamların çoxu danışmağı sevmir, elə mən də. Amma atamın yazdığı “Oğluma məktublar”ı hər dəfə oxuyanda onun necə saf, böyük ürək sahibi olduğunu xatırlayırsan, xəyalən onunla həmsöhbət olursan:

– Atamla anam həm orta məktəbdə, həm də universitetdə bir oxuyublar. Sevgiləri də orta məktəbdən başlayıb. Amma anam Azərtac xanım, demək olar ki, işləməyib. Səbəb də biz – üç qardaş olmuşuq. Anamın atamızı çox sevdiyini mən böyüyəndən sonra başa düşdüm. Bizim atamıza sevgimizin çoxluğuna səbəb də anamın onun haqqında söhbətləri olub. Atam səfərlərdə çox olurdu, eyni zamanda, universitetdə dərs deyirdi. Onun gəlişini maraqla gözləyirdik. Hər səfərdən sonra maraqlı söhbətlər edirdi. Axsamlar da, adətən, biz yatandan sonra stol arxasına keçib yazırdı. Onun ilk oxucusu anam idi.

İşinin çox olmasına baxmayaraq, arabilir bizi gəzməyə aparırdı. Özümüzəndən xəbərsiz müəllimlərimizlə əlaqə saxlayır, necə oxuduğumuzu öyrənirdi. Atamın ən yaxın dostları yazıçı-alim Mir Cəlal Paşayev, bəstəkar Fikrət Əmirov, heykəltəraş Cəlal Qaryağdı, aktyor, sənətsüənəlik doktoru Mehdi Məmmədov olublar. Cəlal müəllim mənim yaxşı əl qabiliyyətimin olduğunu bildirdi və heykəltəraş olmağımda onun rolu çox olub. Atam bizim peşə seçiminizə mane olmayıb. Qardaşımın biri həkim, kiçiyi isə şərqsünas olub.

Görüş bəy ailə albomunu gətirmək üçün qonşu otağa keçdi. Mən yenə əyləşdiyim otağı “səyahətə” çıxdım. Otağın yuxarı başında Nurəddin müəllimin portreti asılmışdı. Mənə elə gəldi ki, o bayaqdan söhbətimizi dinləyirmiş...Sonra üzü Hökumət Evinə, dənizə açılan aynabənddən uzaqlara baxdım. Yəqin ki, bir vaxtlar Nurəddin müəllim bu balkonda dayanıb övladları, dostları, yeni yazacağı əsəri, onun qəhrəmanları haqqında düşünüb...

Görüş bəyin gətirdiyi şəkillər arasında Nurəddin müəllimin Azərtac xanımına gənc yaşlarında qoşa çəkirdikləri bir neçə şəkil də vardı. Eyni zamanda, albomda o dövrün, belə demək olarsa, qaymaq ziyalılarının

çoxunun şəkilləri vardı və o fotoların çoxu çap üzü görməyib...

Nurəddin Babayev 1953-cü ildə universiteti bitirdikdən sonra elmi-pedaqoji fəaliyyətə başlayıb və filologiya fakültəsinin nəzdindəki jurnalistika kafedrasında baş müəllim işləyib. 1958-ci ildə “Azərbaycanda bədii oçerkin inkişafı” mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə edib.

1969-cu ildə tanınmış alim və yazıçılardan, o cümlədən N.Babayevin söyləri nəticəsində Azərbaycan Dövlət Universitetində jurnalistika fakültəsi yaradılıb və o, burada ilk dekan olub.

Azərbaycan Jurnalistlər İttifaqının təşkil olunması üçün də Nürəddin müəllim çox çalışıb. Filologiya elmləri doktoru, professor Cahangir Məmmədli deyir ki, Nurəddin Babayev mənim də müəllimim olub. O, Həsən Şahgəldiyevdən sonra uzun illər mətbuat nəzəriyyəsi və təcrübəsi kafedrasına rəhbərlik edib. Yeri gəlmişkən qeyd edirəm ki, mən də həmin kafedranın müdiri olmuşam. Bu kafedra təkcə Bakı Dövlət Universitetində deyil, bütövlükdə,

ölkə media mühitində seçilən elmi mərkəzdir.

Şahidəm ki, Nurəddin Babayev dekan işlədiyi illərdə heç bir müəllim və tələbə ondan inciməyib. Çünki o, yüksək mədəniyyətə malik idi. O, hər kəsə həssaslıqla yanaşırsan və onun problemini həll etməyə çalışırdı. Nurəddin müəllim doktorluq dissertasiyası yazmayıb, lakin çoxsaylı kitablarına və səmərəli pedaqoji fəaliyyətinə görə ona professor adı verilib. Vacib olan bir məsələni də qeyd etmək istəyirəm. Jurnalistika fakültəsi universitetdə mənəvi iqliminə, təmizliyinə görə daim seçilib. Çünki bu fakültənin təməlini qoyan Həsən Şahgəldiyev, sonra Nurəddin Babayev, Nəsir İmanquliyev, Şirməmməd Hüseynov onun şərafəti ləyaqətlə qoruyublar, orada saf, şəffaf atmosfer yaradıblar.

Nurəddin müəllim 2 cildlik “Jurnalistika məsələləri” dərs vəsaitinin elmi redaktoru və müəlliflərindən biridir. O, bu kitaba görə 1966-cı ildə “Qızıl qələm” mükafatına layiq görülüb.

Nurəddin müəllim öz yaradıcılıq fəaliyyətində nəzəriyyə ilə təcrübəni birləşdirən, bəlkə də, yeganə jurnalistdir. Onun qələmə aldığı çoxsaylı bədii oçerklər öz dövrünün əmək və elm adamlarının portreti olmaqla yanaşı, həm də dərs dediyi tələbə-jurnalistlərə bu janrı öyrənmək üçün gözəl nümunədir.

Biz tələbə olan illərdə Nurəddin müəllim jurnalistika fakültəsinin dekanı deyildi. O, bizə jurnalistikanın nəzəri problemlərindən mühazirələr oxuyur, eyni zamanda, peşə etikasından, jurnalist şəxsiyyətindən, şahidi olduğu maraqlı həyat hekayələrindən və sair mövzulardan bəhs edirdi. Onun dedikləri bizim üçün yalnız dəftərə yazacağımız mühazirə deyil, eyni zamanda, Vətənə, insanlara sevgi dərsi idi. Buna görə də biz onun söylədiklərinin çoxunu dəftərə yox, ürəyimizə yazırdıq. Çünki o bu söhbətləri ilə gələcək jurnalistlərə təkcə yazmağı yox, həm də insanları sevməyi öyrədirdi. Tənəffüslərdə də biz onunla həmsöhbət olmağa can atırdıq. Sonra həyat yoldaşım Səidə xanım ilə hər dəfə universitet illərindən söhbət edəndə, Nurəddin müəllimin digər tələbələri kimi, biz də onu minnətdarlıqla xatırlamış, qürur duymuşuq...

Nurəddin müəllimin “Ulduzlar sönmür” adlı əsəri var. Əminliklə deyə bilərəm ki, o bir müəllim və yazar kimi neçə onilliklər minlərlə insanın yaddaşında sönməyən ulduz kimi qalacaq.

Ruhun şad olsun, Nurəddin müəllim!

Səməd MƏLİKZADƏ